

Docentenhandleiding PO

Praatkaarten – over vooroordelen en discriminatie

Lesduur 50 minuten | Groep 6, 7 & 8 | Kerndoelen 37 en 38

Inleiding

Opmerkingen of uitspraken kunnen pijn doen. Roddelen lijkt onschuldig maar kan schadelijk zijn en kan leiden tot vooroordelen en discriminatie. Met deze praatkaarten kun je hierover in de klas een dialoog laten ontstaan. Leerlingen werken individueel, in groepjes en klassikaal en positioneren de beledigende en/of discriminerende situaties die op de kaarten te zien zijn. Dat leidt uiteindelijk tot een gesprek over lastige onderwerpen. Je kunt de les uitvoeren als er een veilige sfeer in de klas aanwezig is.

Leerdoelen

De leerling:

- is in staat om argumenten te formuleren en die te delen met de groep;
- leert actief te luisteren naar de mening van een ander en die mening te beoordelen en waarderen;
- beseft dat je van mening kunt en mag veranderen;
- leert zich in te leven in een ander.

Vorbereiding

- Bij deze docentenhandleiding hoort een **digitale presentatie**. Die vind je op ons LessonUp kanaal.
- Print voor elke leerling een **werkblad** dubbelzijdig.
- Print voor elk groepje **vijf praatkaarten** dubbelzijdig.

zeven praatkaarten (dubbelzijdig)

Stappenplan

Slide 1-3 Leerdoelen 2 minuten

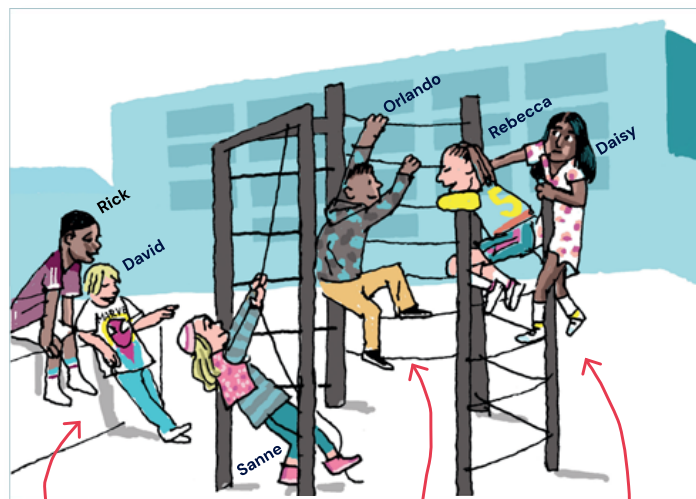
Bespreek met de leerlingen wat ze in deze les gaan leren. Laat een leerling de doelen op het bord voorlezen.

Slide 4 Voorleesverhaal 5 tot 10 minuten

Bekijk samen de praatkaart van de kinderen op het klimrek. Er gaat hier wat mis, maar wat?

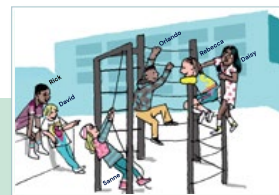
Lees het voorleesverhaal op de volgende pagina voor.

Waarom zouden zij Orlando treiteren?

Hoe zou Orlando zich voelen?

Hoe zouden zij dit probleem kunnen oplossen?

Voorleesverhaal – De klimwedstrijd

Orlando, Daisy, Rebecca en Sanne zijn al jaren goede vrienden. Ze kennen elkaar al sinds groep één en zijn altijd samen. Dat wordt alleen niet door iedereen gewaardeerd. Zo ging het onlangs mis op het schoolplein. Luister maar.

‘Zullen we een wedstrijdje doen?’ vraagt Daisy aan Orlando, Rebecca en Sanne. Daisy staat bekend als de snelste sprintster van de klas. Ze rent altijd in no time alle kanten op en heeft nog nooit een sprintwedstrijd verloren.

Orlando, haar klasgenoot, is niet gek. Hij probeert slim onder de sprintwedstrijd uit te komen.

‘Wat voor wedstrijd?’ vraagt hij. ‘Weer rennen, zeker? Laten we wat nieuws proberen. Een wedstrijdje wie het eerst boven in het klimrek is!’

Sanne en Rebecca zijn allebei niet zo sportief. Ze voelen de bui al hangen. Maar wie niet sterk is, moet slim zijn. ‘Drie, twee, een, GO!’ roepen ze snel in koor. Ze rennen vliegensvlug richting het klimrek. Orlando en Daisy sprinten erachteraan.

Met grote stappen bereikt Sanne als eerste het klimrek. Ze wil via het enkele touw naar boven klimmen en trekt zichzelf met haar handen omhoog, maar een klimtalent is ze niet: ze glijdt onmiddellijk weer naar beneden.

Rebecca heeft geluk dat ze een sportieve outfit aanheeft. Daardoor heeft ze veel bewegingsvrijheid en kan ze goed gebruikmaken van haar lenigheid. Ze klimt vliegensvlug de touwen in en raakt al snel de top. En Daisy? Zij is er eigenlijk wel klaar mee. Ze heeft een hekel aan verliezen, maar een nog grotere hekel aan valsspelen. Dat aftellen van Rebecca en Sanne? Dat was echt niet eerlijk!

Orlando maakt het allemaal niet zoveel uit of hij wint of verliest. Hij vindt het hartstikke leuk met de meiden en heeft een grote glimlach op zijn gezicht. Totdat hij achter zich twee jongens hoort.

‘Hahahaha!’ En nog een keer: ‘HAHAHAHAHA!’

De twee staan inmiddels naast het klimrek en komen niet meer bij van het lachen. Het zijn Rick en David, twee vrienden van Orlando. Maar ze staan ook bekend als de twee pestkoppen van groep zeven.

‘Orlando! Wat deed jij vanochtend op de jongens-wc? Jij hoort op de meiden-wc!’ roept David.

‘Je bent zeker verliefd, Orlando, dat je weer met de meiden speelt,’ roept Rick.

Orlando’s glimlach verdwijnt. Hij raakt overstuur. Wat moet hij doen? Hij weet het niet meer. Kon iemand hem maar helpen.

Stel na het voorleesverhaal de volgende vragen:

• **Wat is er aan de hand?**

*Orlando wordt uitgelachen omdat hij met meisjes speelt.
Daisy doet niet mee want ze spelen vals.*

• **Hoe zou Orlando zich voelen? En Daisy?**

Verdrietig, ongelukkig, boos, gefrustreerd of een andere negatieve emotie.

• **Waarom zouden Rick en David zich zo gedragen?**

Meerdere oorzaken; leerlingen weten hier vaak veel creatieve antwoorden op te verzinnen. Bijvoorbeeld: ze zijn nog niet zover dat ze weten dat je ook met meisjes kunt spelen. Of: ze willen stiekem gewoon meespelen, maar ze zijn bang dat ze worden uitgelachen.

• **Wie heeft dit ook weleens meegemaakt?**

Ga als leerkracht op zoek naar vergelijkbare situaties uit de klas of de omgeving van de leerlingen. Wijs nooit iemand aan – het is beter als leerlingen er zelf mee komen.

• **Hoe zouden we hier als klas mee om kunnen gaan?**

Ga op zoek naar suggesties van de leerlingen.

Tips

- Schuif niemand naar voren als representant van een groep.
- Benadruk dat het bij deze les niet om goed of fout gaat.
- Train het empathisch vermogen van de leerlingen. Hoe zou het voelen als jij...?
- Beïnvloed de sociale norm en maak samen met de leerlingen afspraken over deze onderwerpen.
- Leeft een onderwerp in de klas? Kom er dan op een later moment op terug. Kijk op onze website voor meer werkvormen en tips voor leerkrachten.

Slide 5 – Argumenten opschrijven 10 minuten

Vertel dat alle leerlingen een werkblad krijgen en aan de slag gaan met een set van vijf praatkaarten. Op elke kaart gaat iets mis. De leerlingen kleuren bij elke situatie een meter in. Hoe erger ze de situatie vinden, hoe meer ze inkleuren.

Als leerkracht kies je met welk werkblad en welke kaartenset je leerlingen gaan werken:

Werkblad 1: Leerlingen werken met de vijf kaarten die op het werkblad te zien zijn: Welkom in groep 7, Klassentaakjes, Wij-zij denken, Spelen, en Buitensluiten.

Werkblad 2: Wil je antisemitisme en/of LGBTQI+ discriminatie bespreekbaar maken in de klas, gebruik dan werkblad 2. Geef elk groepje de vijf praatkaarten die je gekozen hebt. Leerlingen schrijven in de lege vlakjes de omschrijving van de situatie - deze vinden ze op de achterkant van de kaart.

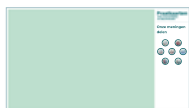

Slide 6 Kaarten rangschikken 10 minuten

De leerlingen gaan de praatkaarten nu in groepjes met elkaar bespreken. Ze voeren, met andere woorden, een dialoog.

Elk groepje krijgt vijf praatkaarten uitgedeeld, die ze met elkaar gaan rangschikken. Welke kaart vinden ze het ergst? En welke het minst erg?

Door argumenten te geven en naar elkaar te luisteren, zoeken ze naar een rangschikking waar iedereen tevreden over is. Vervolgens leggen ze de kaarten van boven naar onder op tafel. De bovenste kaart is het ergst en de onderste het minst erg.

Slide 7 Onze meningen delen 15 minuten

Toon de vijf praatkaarten die je in de les hebt gebruikt door op het digibord op de bijbehorende hotspots te klikken. Leg de gerangschikte kaarten van de groepjes naast elkaar of hang ze naast elkaar op. Wat zijn de verschillen? Welke kaarten worden bovenaan geplaatst? En welke staan vooral onderaan?

De nabespreking is het moment waarop alle leerlingen hun meningen en argumenten kunnen delen. Door goed te luisteren en de juiste vragen te stellen, kun je het gesprek sturen.

Het kan verleidelijk zijn om zelf al veel invulling aan het gesprek te geven of dingen uit te leggen, maar het is belangrijk dat je vooral de leerlingen met elkaar laat praten. Dat kun je stimuleren door vragen te stellen.

Benadruk de eventuele verschillen in de rangschikking. Iedereen bekijkt de kaarten vanuit hun eigen perspectief. Dat is niet erg – er is geen goed of fout.

Slide 8 Afsluiting 5 minuten

Besprek met de klas wat ze hebben geleerd en stel de volgende vragen:

- Wat zouden we kunnen doen of verbeteren als klas?
- Hoe kunnen we elkaar daarmee helpen?

Toelichting kaarten

Deze praatkaart gaat over een leerling die voor het eerst naar een nieuwe school gaat. Een jongen uit de klas heeft meteen een gedachte over de nieuwe leerling, zonder dat ze elkaar ooit eerder hebben gezien. Waar baseert die jongen zijn gedachten op? Kan hij zien waar de nieuwe leerling vandaan komt? Kun je zien waar iemand geboren is? Zou de nieuwe leerling zich welkom voelen?

Vaak komen er allerlei gedachten in je op als je iemand voor het eerst ziet. Wat voor gevolgen heeft dat? Hoe voelde jij je op de eerste schooldag? Hoe zou je nieuwe klasgenoten welkom kunnen heten?

Deze praatkaart gaat over een leerkracht die een verschil maakt tussen jongens en meisjes bij het uitvoeren van klusjes in de klas. Is het erg om onderscheid te maken tussen jongens en meisjes? Wanneer wel, en wanneer niet? Waarom zou deze juf het zo aanpakken? Wat heeft dat voor gevolgen in de klas? Wie moet er thuis weleens helpen met schoonmaken? En wie moet er thuis weleens helpen met sjouwen? Hoe doen wij dit in de klas?

Deze praatkaart gaat over het wij-zij-gevoel en over negatieve beeldvorming. Hoe komt het dat deze meisjes zo'n negatief beeld hebben van de andere groep? Zou dat voor alle leerlingen van die groep gelden, of maar voor een paar? Wat zou hun eigen rol kunnen zijn? Hebben zij zelf misschien ook een aandeel in het negatieve beeld?

Wat zijn de voordelen van een wij-gevoel? En wat zijn de nadelen? Wat is het gevaar als je negatief praat over een hele groep? Hoe zouden deze leerlingen de relatie tussen de twee groepen kunnen verbeteren? Wanneer worden vooroordelen discriminatie?

Deze praatkaart gaat over religie en buitensluiten. Een leerling mag niet met een andere leerling spelen omdat ze een ander geloof heeft. Wat vinden jullie daarvan?

Speelt geloof voor jou een rol bij het maken van speelafspraken? Hoe zou je dit kunnen oplossen? Hoe vind jij dat mensen met verschillende geloven met elkaar moeten omgaan? Is hier sprake van een vooroordeel of gaat het om discriminatie?

Deze praatkaart gaat over leerlingen buitensluiten, in dit geval een jongen met een beenprothese. Waarom zou hij niet mee mogen doen met voetbal? Denk je dat hij mee zou kunnen spelen? Hoe zou je daarachter kunnen komen? Zou de rechter jongen doorhebben dat hij iemand buitensluit? Denk je dat hij het goed of slecht bedoelt?

Het gesprek zou zich kunnen ontwikkelen in de richting van buitensluiten. Ben jij weleens buitengesloten op het schoolplein? Hoe voelde dat? Hoe kun je als leerling voorkomen dat andere leerlingen worden buitengesloten? Wat kan jij doen als je dit ziet gebeuren? Durf jij het aan om er iets aan te doen?

Deze praatkaart gaat over taalgebruik tijdens het spelen. Twee jongens zijn met elkaar aan het stoeien in de klas. De één noemt de ander 'gay'. Wat bedoelt hij daarmee? En is het oké om dat woord als scheldwoord te gebruiken? Hoe zou de ander zich kunnen voelen als hij zo genoemd wordt, ook al is het misschien als grap bedoeld?

Woorden kunnen veel invloed hebben, ook als je het niet negatief bedoelt. Wat zou je kunnen doen als je hoort dat iemand zo'n woord gebruikt op een manier die niet fijn is? Hoe zorg je ervoor dat iedereen zich veilig voelt in de klas en er met respect met elkaar gepraat wordt?

Deze praatkaart gaat over kwetsende opmerkingen en symbolen met een beladen betekenis. Op de skatebaan is een hakenkruis geklad en een meisje zegt tegen een Joods meisje: "Hé, kijk eens, deze staat er speciaal voor jou!". Waarom kan dit kwetsend zijn? Waar staat een hakenkruis eigenlijk symbool voor?

Hoe zou het Joodse meisje zich kunnen voelen? Wanneer gaat iets van een 'grapje' over in discriminatie of pesten? En wat kun je doen als je zoiets ziet of hoort gebeuren?

Dit kun je doen als een leerling heftig reageert

Stap 1 – Luister en herhaal

Benoem wat je ziet of hoort zonder er een oordeel over te geven.

Stap 2 – Ontdek wat er speelt

Stel minimaal één vervolgvraag. Stel open vragen.

Geef iemand de tijd om te antwoorden.

Stap 3 – Vat samen

Wat denk je dat de ander wil zeggen? Spreek dat uit. Check of je goed hebt begrepen wat de ander zegt.

Contact Heb je een vraag, of wil je ons laten weten wat je ervaringen zijn met deze les? Neem dan vooral contact met ons op via docenten@annefrank.nl. Wij stellen reacties erg op prijs.

